

HỒ SƠ TRẬN CỐC RING Ở LONG AN

THS. TRẦN THỊ VUI
Trung tâm Lưu trữ quốc gia II

Trong quá trình nghiên cứu tài liệu tại Trung tâm Lưu trữ quốc gia II, chúng tôi khám phá một câu chuyện có những chi tiết lịch sử mà trước đó dường như chưa từng nghe tới. Đó là một trận đánh lớn do Quân giải phóng chủ động thực hiện - trận đánh Cốc Ring ở Long An, năm 1960.

*

Sau Hiệp định Genève, thông qua các hoạt động ráo riết về chính trị cũng như quân sự, âm mưu biến miền Nam Việt Nam thành một quốc gia độc lập của Mĩ - Diệm đã quá rõ ràng. Sau khi được bổ nhiệm làm Thủ tướng Quốc gia Việt Nam (theo Sắc lệnh số: 38-QT, ngày 16/6/1954), Ngô Đình Diệm tiến hành một loạt các biện pháp để củng cố địa vị và “bình ổn” miền Nam như: loại bỏ và thu phục các lực lượng thân Pháp; thanh trừng quân đội Bình Xuyên, Hòa Hảo, Cao Đài; phế truất Bảo Đại thành lập chính thể Việt Nam Cộng hòa. Sau khi đã tập trung được quyền lực và lực lượng, chính quyền Sài Gòn đẩy mạnh hoạt động chống Cộng. Các biện pháp để đàn áp cách mạng được thực hiện quyết liệt thông qua các sắc lệnh, nghị định mà đỉnh cao là Luật 10/59.

Đại cương Lịch sử Việt Nam tập III nhận xét: “Không khí đàn áp khủng bố bao trùm lên khắp miền Nam. Tình thế cách mạng miền Nam ngày càng đi đến chín muồi bởi kẻ thù không thể thống trị như cũ được nữa. Chúng phải dùng những hình thức dã man tàn bạo nhất để duy trì nền thống trị của mình là lê máy chém đi khắp miền Nam”¹.

Trước các cuộc đàn áp đẫm máu của chính quyền Sài Gòn, nhân dân miền Nam không thể sống như cũ được nữa, họ phải đứng lên đấu tranh quyết liệt để bảo vệ chính mình, bảo vệ lực lượng phong trào đấu tranh quần chúng. Chính Neil Sheehan, trong cuốn “Sự lừa dối hào nhoáng” đã viết: “mặc dù có những niềm

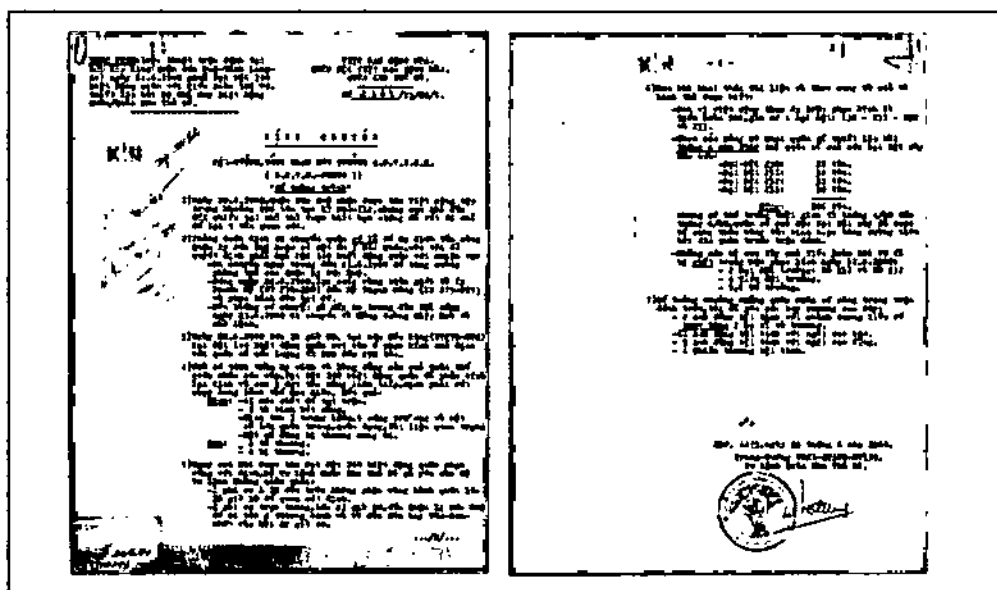
hy vọng của Mỹ và cố gắng viện trợ như vậy cuộc nổi loạn ở nông thôn đã bắt đầu nổ ra lại năm 1957 và đặc biệt là năm 1958. Tình báo quốc gia đoán trước: sự bất mãn và phản nộ đối với chính phủ có lẽ tiếp tục tăng lên và nếu những chiều hướng bất lợi này không bị chặn thì hầu như chắc chắn sẽ dẫn tới sự sụp đổ nhanh chóng của chế độ Diệm... Hoa Kỳ tìm cách tiêu diệt tổ chức Việt Minh cũ và đặt cho cái tên Việt Cộng. Nhưng quá trình đó, Hoa Kỳ lại tạo ra một Việt Minh mới còn lợi hại hơn rất nhiều cái tổ chức Việt Minh cũ mà người Pháp đã đương đầu ở miền Nam”².

Tháng 01/1959, Nghị quyết 15 ra đời chỉ rõ: *con đường phát triển cơ bản của cách mạng Việt Nam ở miền Nam là khởi nghĩa giành chính quyền về tay nhân dân*. Nghị quyết 15 ra đời như một lửa làm bùng lên cuộc “đồng khởi” trên nhiều vùng rộng lớn ở miền Nam Việt Nam.

Ở Long An, nhiều cuộc đấu tranh tự phát nổ ra và nhiều trận đánh chính quy được triển khai, trong đó, trận đánh ở xóm Cốc Ring diễn ra quyết liệt thu hút lực lượng lớn của cả hai phía. Trận đánh lớn này được lưu lại trong hồ sơ lưu trữ đến ngày nay.

Ngày 20/6/1960, Quận trưởng Đức Huệ (Long An) nhận được mật tin từ tình báo về Quân Giải phóng đang có mặt tại tọa độ XT260-I32 với lực lượng rất đông lên đến 200 người. Điện tin nhanh chóng được gửi về Quân khu Thủ đô. Một toán nhỏ thám sát được đối phương cử đi xác minh, tuy nhiên khi đến nơi thì họ chỉ phát hiện 05 người ở quanh khu vực đó. Trong bản báo cáo ngày 28/6/1960, Trung tướng Thái Quang Hoàng – Tư lệnh Quân khu Thủ đô (VNCH) phỏng đoán: “*địch di chuyển quân có lẽ để dự định tấn công Quận lỵ Đức Huệ hoặc có một ẩn ý nào khác*”³.

Mặc dù không đoán được ý đồ của Quân

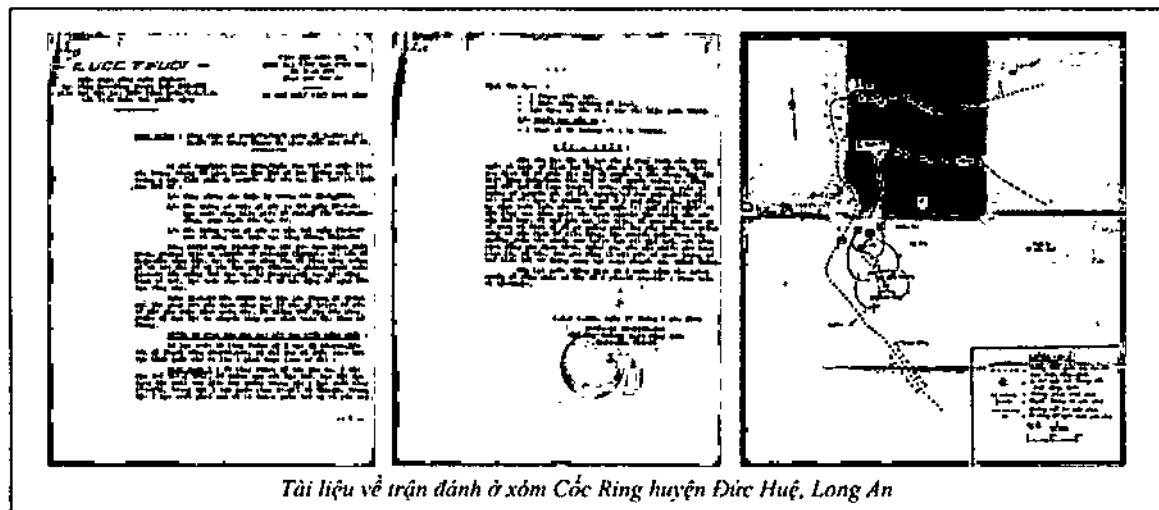

Giải phóng, nhưng để cho chắc ăn, Thái Quang Hoàng đã quyết định phái Đại đội 140 Biệt động quân tới quận Đức Huệ. Kế hoạch hoạt động của Đại đội này như sau: “*di chuyển ngay trong đêm 21-6-1960 để tăng cường phòng thủ cho Quận lỵ Đức Huệ; sáng ngày 22-6-1960, lục soát vùng biên giới từ ấp Phước Mỹ (XT 270-120) đến Mỹ Thạnh Đông (XT 275-035) và phục kích đêm tại đó; nếu không có chuyện gì xảy ra trong đêm thì sáng ngày 23-6-1960 di chuyển về hẻm đường Hiệp Hòa và chờ lệnh*”⁴. Đúng 20 giờ 30 phút ngày 21/6/1960, Đại đội 140 được lệnh khởi hành từ Phú Lâm (Chợ Lớn) đến bến đò Hiệp Hòa bằng xe, qua sông Vàm Cỏ Đông bằng xuồng gỗ và bắt đầu đổ bộ vào địa phận Đức Huệ. Khoảng 2 giờ sáng cùng ngày, Đại đội 140 đến Giồng Thỏ Địa thì dừng binh bố trí, đặt toán phục kích và tổ báo động để nghỉ đêm tại vùng này. Nhằm tránh bị Quân Giải phóng phát hiện và vì tính chất “mật” của cuộc hành quân, vào lúc 5 giờ sáng ngày 22/6/1960, từ Giồng Thỏ Địa, Đại đội 140 băng qua đầm lầy di chuyển đến làng Phước Mỹ.

Với mục đích lục soát từ làng Phước Mỹ 1 đến Mỹ Thạnh Đông, Bộ Chỉ huy cuộc hành quân của đối phương đã phân chia cuộc hành quân làm 3 giai đoạn: Giai đoạn 1, từ làng Phước Mỹ tới Tho Mo có địa thế trống trải, Đại đội 140 áp dụng đội hình tam giác đầy

trước gồm Trung đội 2 lục soát làng Sóc Rưa, Trung đội 3 lục soát làng Mỹ Qui và Tho Mo, Trung đội 1 lục soát phía sau và là thành phần dự bị cũng như yểm trợ; Giai đoạn 2: từ ấp Tho Mo tới Cốc Rìng là vùng có đông dân cư và cây cối um tùm (theo đánh giá của Chỉ huy trưởng Biệt Động quân khu vực đông dân cư và cây cối um tùm là địa thế tương đối nguy hiểm) nên Đại đội 140 mở đường với đội hình tam giác mũi trước, Trung đội 1 tiên phong nhiệm vụ lục soát làng Xóm Mới, Cốc Rìng do Trung đội 2 và 3 lục soát phía sau và là thành phần yểm trợ trừ bị cho Trung đội 1 ở phía bên phải và bên trái; Giai đoạn 3: từ Cốc Rìng tới Mỹ Thạnh Đông – nơi có làng mạc đều giáp biên giới Miền nên được đánh giá là vùng nguy hiểm, Đại đội 140 dùng đội hình tam giác mũi trước để tiến quân.

Về phía quân Giải phóng, lực lượng tham gia và mở chiến dịch là Tiểu đoàn 506 gồm 4 Đại đội: 230, 231, 232 và 233. Theo cung từ khai thác của tù binh quân số thiết lập vào tháng 4/1960 của bốn Đại đội trên là 106 quân (Đại đội 230 là 22, Đại đội 231 là 32, Đại đội 232 là 32, Đại đội 233 là 20)⁵. Nhưng trong chiến dịch Cốc Rìng quân số ước tính từ 200 đến 250 người. Thái Quang Hoàng cho rằng “*có thể trong thời gian từ tháng 4-1960 đến tháng 6-1960, quân số các đại đội này đã được bổ sung thêm bằng tân binh hoặc tăng cường thêm bởi dân quân*

Tài liệu về trận đánh ở xóm Cốc Rìng huyện Đức Huệ, Long An

trước trận đánh⁶. Quân Giải phóng đoán đúng ý đồ của đối phương, nhanh chóng bày binh bố trận mai phục giữa đoạn đường hành quân càn quét của Đại đội 140.

Về diễn biến của trận đánh Cốc Rìng, hồ sơ lưu trữ còn đến nay có ghi chi tiết về cuộc đối đầu giữa Đại đội 140 Biệt Động quân VNCH và Tiểu đoàn 506 Quân Giải phóng. Giai đoạn I lực soát các xóm, làng Phước Chỉ, Tho Mo, Sóc Rúa, Đại đội 140 không gặp bất cứ phản ứng nào từ phía Quân Giải phóng. Nhưng từ xa, Đại đội này đã quan sát thấy một cái chòi cao ở rât rừng cạnh làng Ba Thu có treo cờ của Việt Minh lớn cùng với tầm 30 đến 40 người canh gác ở đó, Đại đội 140 cho rằng Quân Giải phóng đang sử dụng chiến thuật nghi binh (giương Đông kích Tây) nên không hướng về phía chòi mà tiếp tục hành quân. Từ Sóc Rúa lực soát tới Xóm Mới theo chiến thuật hình tam giác mũi trước do Trung đội 1 tiên phong. Trung đội 1 hướng đến Xóm Mới cách chừng 50 thước bất ngờ bị lực lượng thuộc Tiểu đoàn 506 bắn 2 băng đạn của khẩu trung liên Bar đặt ở ven làng được ngụy trang ở dưới những lùm cây và hàng rào tre. Đại đội 140 lọt vào ổ phục kích của Tiểu đoàn 506. Loạt đạn đầu tiên đã tiêu diệt một số lính Biệt động quân tiên phong thuộc Trung đội 1 đang băng qua đồng để tiến vào làng. Trung đội này bắn trả đồng thời điện báo cho Đại đội trưởng 140 bằng máy vô tuyến và nhận được lệnh cô bóm lấy địa thế phối hợp hỏa lực với Trung đội 3 để

cầm chân Tiểu đoàn 506 không cho quân của Tiểu đoàn này xung phong trong khi đó Trung đội 2 tiến đánh bọc sườn phải. Trước sức tấn công hỏa lực mạnh của Trung đội 2 từ mạn sườn nên lực lượng phục kích của Tiểu đoàn 506 quyết định rút lui về Cốc Rìng Thượng. Đại đội 140 bám sát bắn phá ác liệt, cách 100 thước từ Cốc Rìng Thượng, Trung đội 2 của Đại đội 140 bị lực lượng của Tiểu đoàn 506 chờ sẵn bắn trả yểm trợ cho lực lượng đang rút. Vấp phải sức kháng cự mãnh liệt, Đại đội 140 chùn bước. Đại đội trưởng Đại đội 140 ra lệnh cho Trung đội 2 bám địa hình bắn trả Tiểu đoàn 506 để yểm trợ cho Trung đội 1 tiến đánh vào sườn phải và trung đội 3 tiến đánh bọc hậu bên trái Tiểu đoàn 506. Trung đội 1 và lực lượng của Tiểu đoàn 506 ở Cốc Rìng Thượng dùng dao găm mã tấu đánh giáp lá cà. Trước hỏa lực mạnh của Đại đội 140, quân của Tiểu đoàn 506 anh dũng chống trả, bám sát địa hình, cuộc giao tranh ác liệt tại Cốc Rìng Thượng kéo dài khoảng 80 phút. Sau đó, Tiểu đoàn 506 rút về Cốc Rìng Hạ tiếp tục giằng co với Đại đội 140 trong 40 phút nữa. Tiểu đoàn 506 tập trung hỏa lực của cả đơn vị quyết đánh một trận cuối cùng với Đại đội 140. Đại đội 140 được tăng cường và nhận thêm chi viện: Thiếu tá Chỉ huy trưởng Biệt Động quân thuộc Quân khu Thủ đô, Đại úy sĩ quan phụ tá và 1 tiểu đội của Đại đội 110 đã chạy bộ từ khu vực gần quận lỵ Đức Huệ tới trận địa...

(Xem tiếp trang 39)

Long An (1930-2000). Nxb Chính trị quốc gia, 2005, tr. 652

15. Hướng Đông Nam: Quân đoàn 2 cùng các đơn vị phối thuộc và lực lượng vũ trang địa phương tiến công đánh chiếm các căn cứ Nước Trong, Long Bình, Nhơn Trạch, Thành Tuy Hạ, phát triển vào Quận 9, Quận 4 và dinh Độc Lập. Hướng đông: Quân đoàn 4 cùng các đơn vị phối thuộc và lực lượng vũ trang địa phương tiến công đánh chiếm các căn cứ ở Hồ Nai, Biên Hòa, phát triển vào Quận 1, Quận 2, dinh Độc Lập, căn cứ Hải quân, Đài phát thanh. Hướng Bắc: Quân đoàn 1 cùng các đơn vị phối thuộc và lực lượng vũ trang địa phương tiến công đánh chiếm các căn cứ Phú Lợi, Lai Khê, phát triển vào quận Gò Vấp, quận Bình Thạnh, Bộ tổng tham mưu. Hướng Tây Bắc: Quân đoàn 3 cùng các đơn vị phối thuộc và lực lượng vũ trang địa phương tiến công đánh chiếm các căn cứ Đồng Dù, trung tâm huấn luyện Quang Trung, phát triển vào quận Tân Bình, quận Phú Nhuận, sân bay Tân Sơn Nhất

16. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng toàn tập, tập 36*, Nxb Chính trị quốc gia, 2004, tr. 96

Tài liệu tham khảo chính:

- Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh Long An: *Lịch sử Đảng bộ tỉnh Long An (1930-2000)*, Nxb Chính trị quốc gia, 2005
- Ban Tổng kết chiến tranh B2: *Báo cáo tổng kết kinh nghiệm cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước trên chiến trường Nam bộ và Cục Nam Trung Bộ*, lưu trữ Phòng Khoa học quân sự Quân khu 7
- Ban Tổng kết chiến tranh tỉnh Long An: *Báo cáo diễn biến 21 năm kháng chiến chống Mỹ và những bài học lớn về toàn dân đánh giặc của Long An, 1-1984*, lưu trữ Phòng Khoa học quân sự Quân khu 7
- Bộ Quốc phòng: *Lịch sử Bộ chỉ huy Miền (1961-1976)*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2004
- Bộ Quốc phòng-Viện Lịch sử quân sự Việt Nam: *Chiến dịch Hồ Chí Minh (xuân 1975)*, 1991, lưu trữ Phòng Khoa học quân sự Quân khu 7
- Bộ Tư lệnh Quân khu 7: *Lịch sử miền Đông Nam Bộ và cục Nam Trung Bộ kháng chiến (1945-1954)*, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2011
- Đại tướng Võ Nguyên Giáp: *Tổng hành dinh trong mùa xuân toàn thắng*, Nxb Chính trị Quốc gia, 2005
- Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng về chống Mỹ, cứu nước, tập 2 (1966-1975)*, Nxb Chính trị Quốc gia, 2012
- Hồ Sơn Đài (chủ biên): *Lịch sử lực lượng vũ trang nhân dân tỉnh Long An (1945-2005)*, Nxb Quân đội nhân dân, 2010
- Hồ Sơn Đài: *Cuộc kháng chiến 1945-1975 nhìn từ Nam Bộ*, Nxb. Chính trị Quốc gia, 2008

HỒ SƠ TRẬN CỐC RING...

(Tiếp theo trang 42)

...Bên cạnh đó, Bộ Tư lệnh Quân khu Thủ đô yêu cầu viện trợ từ Bộ Tư lệnh Không quân gồm 01 phi cơ L19 đến không phận hành quân để quan sát tình hình của Quân Giải phóng, 01 phi cơ trực thăng đến Quận lỵ Đức Huệ. Trước sự tăng cường về quân số và hỏa lực, để bảo toàn lực lượng, lực lượng còn lại của Tiểu đoàn 506 lợi dụng địa hình biên giới và trời tối, rút sang biên giới Campuchia.

Tài liệu về trận đánh ở xóm Cốc Ring huyện Đức Huệ, Long An ,

Sau khi lực lượng còn lại của Tiểu đoàn 506 rút đi. Thiếu tá Lu Đình Sơn – Chỉ huy trưởng Biệt Động quân Quân khu Thủ đô vẫn phải bố trận để phòng Quân Giải phóng phản công trở lại.

Trận Cốc Ring, mặc dù cuối trận quân ta không giải phóng được khu vực Cốc Ring, vì vào thời điểm năm 1960, tương quan lực lượng giữa ta và địch không cân bằng, về mọi mặt đều bất lợi cho ta, nhưng nó chứng tỏ quyết tâm mạnh mẽ của Quân Giải phóng.

Đây là một trận đánh chính quy do Quân Giải phóng chủ động như đối phương vào trận địa phục kích của mình.

Trận Cốc Ring cũng là một trong những trận đánh của phong trào Đồng Khởi đang lan rộng ra khắp miền Nam và khuyến khích tinh thần đấu tranh giải phóng của nhân dân Long An nói riêng và cả miền Nam nói chung.

Chú thích:

1. Lê Mậu Hãn (ch), *Đại cương Lịch sử Việt Nam*, Nxb. Giáo dục Việt Nam, 2010, tập III, tr.166-167
2. Dẫn theo Lê Hồng Lĩnh, *Cuộc Đồng khởi kỳ diệu ở miền Nam Việt Nam*, Nxb. Đà Nẵng, ĐN, 2006, tr.99
3. Trung tâm Lưu trữ quốc gia II. Hồ sơ 6290, phòng Phủ Tổng thống Đế nhất Cộng hòa, tờ 1
4. Trung tâm Lưu trữ quốc gia II. Hồ sơ 6290, phòng Phủ Tổng thống Đế nhất Cộng hòa, tờ 1
5. Trung tâm Lưu trữ quốc gia II. Hồ sơ 6290, phòng Phủ Tổng thống Đế nhất Cộng hòa, tờ 2
6. Trung tâm Lưu trữ quốc gia II. Hồ sơ 6290, phòng Phủ Tổng thống Đế nhất Cộng hòa, tờ 2
7. Trung tâm Lưu trữ quốc gia II. Hồ sơ 6290, phòng Phủ Tổng thống Đế nhất Cộng hòa
8. Trung tâm Lưu trữ quốc gia II. Hồ sơ 6290, phòng Phủ Tổng thống Đế nhất Cộng hòa, tờ 2